

AZ ÉLETHOSSZIG TARTÓ TANULÁS FELTÉTELEI

Felnőtt-oktatási konferencia Szingapúrban 2001

Bevezető

Maga nem tud semmit, ha csak két napja van itt, s könyvekből akar tájékozódni. – Mondta barátságosan nevetve egy taxisofőr, s azonnal belekezdett egy kis-előadásba kedvenc témájáról, a Szingapúrban bejegyzett mintegy háromszáz vallásról. Így, legnagyobb meglepetésemre, hirtelen beleszóltam egy „véletlenül megtörténő tanulás” (accidental learning, incidental learning) helyzetbe, amelyről a másnap kezdődő konferencián beszélni szándékoztam.

2001. november 19-21. között *Élethosszig tartó tanulás – Intézkedések, részvétel, lehetőségek (Lifelong Learning – Provisions, Participation and Possibilities)* címmel nemzetközi konferenciát szervezett a SACE, a Szingapúri Folyamatos Tanulás Egyesülete (The Singapore Association for Continuing Education) és az EAFAE, a Kelet-Ázsiai Felnőttoktatási Fórum (East-Asia Forum for Adult Education).

A házigazda szingapúri felnőttoktatási szervezet vezetőit hosszabb ideje ismerem, hiszen Chia Mun Onn az egyesület elnöke már többször is járt hazánkban, s a legutóbbi alkalommal David Wonggal, a szervezet alelnökével közösen nagyon sikeres előadást tartottak országuk felnőttoktatásáról Budapesten. Chia Mun Onn-nal a *Meeting in Finland* elnevezésű felnőttoktatási világtalálkozón ismerkedtem meg 1990-ben, Helsinkiben. Azóta vagyunk baráti kapcsolatban, így örömmel, s nagy kíváncsisággal utaztam el országába.¹ Bár a repülőút tizennégy órás volt, a konferencián tapasztalt barátságos légkör, s a szakmai előadások magas színvonala kárpótolt a hosszú utazásért.

Mint minden távoli országról, Szingapúrról is keveset tudunk. A média ugyan folyamatosan közöl híreket a „kis tigriscskék” gazdasági sikereiről, de az ország korábbi történetéről, s a cikkem szempontjából itt kiemelten fontos területeiről, a felnőttoktatásról kevés a tudásunk. A gyors tájékozódáshoz az Internetet ajánlom, ugyanis az országnak igen jól megszerkesztett, színes, informatív, technikailag nagyon magas szintű ország-portálja van, s minden fontosabb intézményéről, szervezetéről gazdag anyag található a Weben. A gyors tájékozódás érdekében magam Baker, J. könyvét vásároltam meg, amely nem túl részletezően, de alaposan áttekinti ennek a régióknak a történetét, s az ország hihetetlenül gyors fejlődésének eredetét, összetevőit (Crossroad – A Popular History of Malaysia and

Singapore. Times Books International, 1999. Singapore.).

A Szingapúri Folyamatos Tanulás Egyesülete (The Singapore Association for Continuing Education – SACE) tevékenységéről

A szervezetet 1979-ben hozták létre, azzal a céllal, hogy felkeltse az érdeklődést a folyamatos tanulás iránt, s támogassa annak továbbfejlesztését; elősegítse a felnőttoktatás területén működő más hazai és külföldi szervezetek közötti együttműködést; információs szerepeket lásson el; támogassa a kutatást és a szakmai publikációk megjelentetését; járuljon hozzá a szakemberek továbbképzéséhez; szervezzen nemzeti és nemzetközi szemináriumokat, konferenciákat a felnőttoktatásról.

A SACE etikai kódexében az alábbi pontok olvashatók a felnőttoktató kötelezettségeire vonatkozóan:

– a programok szervezésekor a jogszabályok betartásának érvényesítésére törekszik,

– elismeri a felnőtt tanulásra való alkalmasságát, a tanulás hasznosságának elfogadtatásáért dolgozik, s küzd a helyi tanulási lehetőségek megteremtéséért,

– hiszi, hogy a felnőtt önállóan is képes tanulni, s tanácsot nyújt ahhoz, hogy a felnőtt tanuló a számára legmegfelelőbb képzést tudja kiválasztani,

– elfogadja, hogy a felnőtt gazdag élettapasztalatával képes kiegészíteni a tananyagot, beépíti ezeket a tananyagba, s ezzel produktív tanulási környezetet hoz létre,

– keresi a személyes képességeinek javítását segítő lehetőségeket, s folyamatosan felfrissíti tudását a legújabb kutatások és módszerek tekintetében.

A konferencia szervezéséről

Természetesen időben megkaptam a konferencia négy oldalas tájékoztatóját, amely részletesen ismerteti a rendezvény célját, a főbb, meg tárgyalandó témaköröket, valamint tájékoztat arról, hogy kinek a számára lesz hasznos, kinek érdemes elmenni és időt áldozni az eseményre.

Előzetesen, gondolatébresztőnek az alábbiakat fogalmazta meg a szervezőbizottság: Az életen át tartó tanulás előmozdítását a kormányzatok, az üzleti szektor, s a civil szervezetek is egyre inkább az elsődleges feladataik közé sorolják. Ennek a tanulási folyamatnak a célja a képzett és innovatív munkaerő, valamint az aktív állampolgári magatartás kialakítása, olyan mozgalom, amely a tanulás rekreációs szerepét is, s a szakmai karrierépítést is elősegíti. A közösségek szintjén az életen át tartó tanulás megvalósulásának kulcskérdései: biztosított-e, s valamennyi korosztály számára biztosított-e a tanulóhoz való hozzáfé-

¹ Az utazás anyagi költségeit egy felnőttoktatással foglalkozó hazai vállalkozás támogatta, melyért ez úton is köszönetet mondok.

rés; a tanulás infrastrukturális feltételei rendelkezésre állnak-e; lehetőség van-e a folyamatos tanulás érdekében az oktatás hagyományos struktúráiban meglévő akadályok elhárítására. Az egyén szintjén az életen át tartó tanulás gyakran nagy időfoglaltságot, s erőfeszítéseket igénylő feladat, s valódi kihívás, melynek tétje, hogy a globalizáció és az IT forradalom korában képes legyen helytállni, meg tudja tartani munkahelyét, s tudását tekintve is foglalkoztatható maradjon.

A konferencia ideje alatt felajánlott három nagy témacsoport az alábbi kérdéseket fogta át:

– Azon intézkedések, politikák, jogszabályok, központi programok áttekintése, melyeket a kormányzati-, az üzleti- és a civil szektor tesz az életen át tartó tanulás elősegítése érdekében.

– A tanulásban való részvétel kérdéseinek megvitatása, mivel gyakran nem azok vesznek részt a felnőttoktatási programokban, akiknek a legnagyobb szüksége lenne erre, hanem azok, akik olyan helyen élnek, olyan helyzetben vannak, hogy hozzá tudnak ahhoz férni. A fő kérdések minden országban: Hogyan lehetne a tanulásban való részvétel hatékonyságát javítani? Hogyan, milyen eszközökkel lehet fenntartani a tanulás folyamatosságát nemzeti és egyéni szinten? A különböző életkorú tanulók közül kik azok, akik jó közérzetűek, munkahelyi és szakmai tudásuk tökéletesítése érdekében vállalják a tanulást?

– A tanulási lehetőségek, módszerek kérdéskörének áttekintése: Egyre nyilvánvalóbb, hogy a tanulás, különösen a felnőttkori tanulás nem osztálytermekben történik, hanem az élet szélesebb területén, múzeumokban, könyvtárakban, s legfőképpen az otthonokban. A tanulás módja is nagyot változott, egyre inkább felváltja az osztálytermi, nagycsoportos tanulást a kisebb csoportokban történő tanulás, a tanulópárookra épülő tanulás, a távoktatás, a nyitott- és Internetes tanulás, az önirányító tanulás, a mentor segítségével történő tanulás, kalandokon keresztül, kalandos helyzetekben megélt tanulás, a generációk közötti kommunikációra épülő tanulás.

A nemzetközi konferencia céljai között szerepelt, hogy lehetőséget adjon a kutatóknak a témához kapcsolódó legfrissebb eredményeik bemutatására; s összehasonlító megfigyelések megtételére az ázsiai és a más kontinensek vonatkozásában. Külön kiemelt téma volt az időskorúak tanulásával kapcsolatos kérdések megbeszélése.

A konferencia tartalmi kérdéseiről

A kormányzati szektort képviselő előadók részletesen kidolgozott, számokkal, érvekkel, fejlesztési programokkal alátámasztott tájékoztatókat tartottak. A konferenciát a munkaügyi miniszter nyitotta meg, hangsúlyozva a felnőttkori tanulás jelentőségét a humán erőforrás fejlesztése, s országa gazdasági fejlődési dinamizmusának megőrzése összefüggésében. Később egyik munkatársa részletesen bemutatta a hosszabb távú fejlesztési elképzeléseket, ez nem jogszabályok bemutatását, s elemzését jelentette, ha-

nem a gazdasági célokhoz kapcsolódóan az elkövetkező tíz évre vonatkozó, foglalkoztatási csoportokra lebontott átképezési feladatokat. A programban önálló fejezetet kapott a külföldről behívandó munkaerő feltételezett, elvárt szakismerete is.

A további előadásokat jeles ázsiai és amerikai felnőttoktatási szakemberek tartották. A Dél-Koreában, Tajvanon, Hongkongban, Makaóban dolgozó kutatók rendszeresen jelentetnek meg írásokat a világ vezető felnőttoktatási, humán fejlesztési lapjaiban. Sajnos nevük nálunk nem ismert, tudományos munkásságukról alig, vagy egyáltalán nem hallani itthon. Az érdeklődők számára a szülői egyetem (Seoul National University) kiadásában megjelenő, angol nyelvű *Asia Pacific Education Review* (APER) olvasását ajánlom.

A teljesség igénye nélkül felsorolok néhány előadót: A fenti újság kiadója, neves kutató, Dr. Kim Shinil az élethosszig tartó tanulás dél-koreai tapasztalatairól számolt be. Dr. Chan Choon Hian kanadai professzor az élethosszig tartó tanulás egyéni tervezését, a tanuló személyére lebontott tanulási stratégiákra vonatkozó kutatását ismertette. Igen nagy sikerű előadást tartott az élethosszig tartó tanulás kritikai megközelítéséről Dr. Tan Tai Wei kínai professzor, aki meditatív, a kínai filozófiára épített előadásában be is mutatta a kritikai megközelítés módszertanát. Cheng-Yen Wang, a Kínai Felnőttoktatási Egyesület ügyvezetője az életen át tartó tanulás és Tajvan gazdasági fejlődésének aktuális kérdéseit elemezte. A leg-sikeresebb, legnépszerűbb előadó Dr. Lim Chan Yong volt, aki a szingapúri idősek tanulási akciócsoportjának vezetője, s életkora jóval meghaladja a nyolcvan esztendő-t. A legmodernebb informatikai megoldásokat tartalmazó előadásában, a nagyon idős és bölcs emberekre jellemző nagy derűvel számolt be az időskori tanulás nehézségeiről. Voltak rangos amerikai, és európai előadók is. Számomra nagyon tanulságos volt látni az előadók kutatás-módszertani és informatikai felkészültségét. Természetesen a tudományos ismereteken kívül igen magas szintű angol nyelvtudással is rendelkeznek a szakemberek, ugyanis mindegyikük tanult vagy kutatott valamelyik nagy amerikai, ausztráliai vagy európai egyetemen. Ezt nem csak a nagyon gondosan összeállított konferencia dokumentációból tudtam meg, hanem az ismerkedő beszélgetések c lején ők maguk is közölték. Magánbeszélgetésekben azt is elmondták, hogy a családjuk arra gyűjti a pénzt, hogy a gyerekeik a legjobb külföldi magánegyetemen tanulhassanak. A tanulás, s a tudással megszerzhető presztízs és siker központi rendezőelvé az életüknek, befektetés, amelynek meg kell térülnie anyagilag is a család számára. Beszéltem fiatal kutatókkal is, ők a tudományos életben jelenlévő szinte kibíthatatlanul kemény versenyt emlegették.

Előadásomban a hazai közművelődési intézményekben szervezett művészeti és szakmai tanfolyamokról beszéltem, s bemutattam egy rövid képösszeállítást a budapesti

közművelődési intézményekben az elmúlt tíz évben szervezett tanfolyamokról.² Az volt a célom, hogy bemutassam, bizonyos lakossági csoportok számára nagy jelentősége van a településükön szervezett kulturális rendezvényeknek, hiszen ezeken nagyon sok ismeretátadás történik. Előadásom címe is a helyi kulturális életben történő aktív részvétel jelentőségét emelte ki (*Learning through Active Participation in Local Cultural Life in Hungary*). Sajnos elkövettem azt a hibát, hogy nem általánosabb, a hazai felnőttoktatási rendszer egészét bemutató előadással készültem fel, ugyanis kölcsönös a tájékozatlanság, az általam elmondott felnőttoktatási rész-problémát nem tudták az ország képzési rendszerének egészébe elhelyezni az ázsiai résztvevők.

Néhány megfontolandó tanulság

Hasonló régiós együttműködésre, olyan szakmai civil-szervezetre, mint az EFAFE (Kelet-Ázsiai Felnőttoktatási Fórum – East-Asia Forum for Adult Education) a mi régióinkban is nagy szükség lenne. A kelet-közép európai felnőttoktatási kutatók is tartják a kapcsolatot egymással, hiszen évek óta vannak régiós összejövetelek, de nincs olyan szervezet, amelyik a régiós együttműködést szervezné.

Az élethosszig tartó tanulás nemzeti szintű, stratégiai célja ezekben a kelet-ázsiai országokban egyértelműen a gazdasági fejlettség megőrzése, az ország versenyképességének növelése. A számomra új, s megfontolandó tapasztalat az volt, hogy az ezzel kapcsolatos, lakosság számára megfogalmazott kormányzati „üzenetek” nagyon egyértelműek és világosak, sokkal konkrétabbak és pontosabbak, mint nálunk. Nem csak azt hallja a lakosság, hogy tanuljon, mert az hasznos, s életminősége, közérzete javításához is szükséges, hanem konkrétan tudja, hogy mit kell tanulnia, s milyen ütemben.

A tanulás hete szingapúri programjáról

Aktualitása miatt röviden bemutatom a Szingapúrban „Tanulás-expo 2001.” címen megrendezett, világszerte tanulás heteként ismert, s lassan nálunk is elinduló programsorozatot.³ Ennek a fesztiválnak, „ünnepnek” az a célja, hogy felhívja a figyelmet az életen át tartó tanulás fontosságára, s bátorítsa a tanulni szándékozókat. Minden ország saját lehetőségei és ízlése szerint rendezi meg ezt az ünnepet. Az alábbi információkat a szingapúri expo katalógusából szereztem.

Az exporól színes, igen jól tervezett „útvonall”-térképét jelentettek meg a szervezők, hogy könnyen tájé-

kozódhassanak az érdeklődők. Természetesen az Interneten is külön honlapja van az exponak.⁴ Négy nagy tematikus kiállítási területet lehetett meglátogatni, kettőt a családoknak, kettőt a felnőtteknek szántak. A két eltérő látogatói útvonal azonban találkozott a kormányzati e-szolgáltatási (elektronikus információ szolgáltatási) kiállítási területnél.

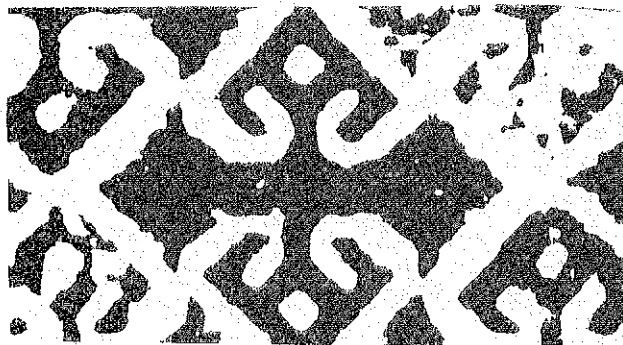
A családoknak, azaz a katalógus szerint a gyermekeknek, szülőknek és időseknek ajánlott útvonal *első állomása* az Ázsiai Gyermek Expo (Asian Children's Expo), melyet azzal a céllal hoztak létre, hogy fejlessze a gyermekek tanulási képességeit a legmodernebb oktatási és kreatív tanulást segítő taneszközök és szolgáltatások felhasználásával. Az interaktív tanulást bemutató tananyagok, játékok és kísérletek segítségével próbálhatták ki a látogatók, s új tanulás élményeket szerezhettek. Kézügyességet fejlesztő tevékenységek, táblás játékok, tudományos kísérletek kipróbálása, kreatív játékok széles köre, arcfestés és még sok, egyéb tevékenység kipróbálására volt lehetőségük a gyerekeknek.

Második állomás a kézművesek utcája (Finger Works!) volt, ahol a gyerekeknek lehetősége nyílt a művészetek és a kézművesség interaktív formáinak kipróbálására, gyakorlására, többek között a Japán agyagművészet, Peranakan gyöngyfűzés, henna-festés, kövek festése, üvegművészet, hagyományos Peranakan cipő-gyöngyfűzés, karikatúra, ékszerkészítés területen.

A dolgozó felnőtteknek ajánlott útvonal *első állomása* a „tanulási piactér”, ahol az alábbi kérdésekre adott válasz szerint tudott tájékozódni az érdeklődő: Első belépő vagy újra belépő a munkaerőpiacon? Továbbfejlesztetni akarja már meglévő tudását, vagy teljesen új alapképességekre kíván szert tenni? Felhívták a figyelmet a tanulási források kiválasztását segítő, helyi szolgáltatásokra: „Vegye igénybe a tanácsadó, konzultációs szolgáltatásokat, segédanyagokat!” „Keresse meg a ‚Karrier pavilont’, illetve az „Információ-technológiák mindenkinek” pavilont”.

A leghangsúlyosabb kiállítás a kormányzati e-szolgáltatásokat (elektronikus információ szolgáltatásokat) bemutató, s azok kipróbálását lehetővé tevő kiállítási terület volt.

Remélem, hogy az ez évi, hazai tanulási hét hasonló, interaktív tanulási formák kipróbálására is lehetőséget ad majd.

² A képösszeállítás CD változatát a Budapesti Művelődési Központ készítette számomra. Margittai Katalinnak, Brüll Editek és Zelles Lászlónak önzetlen, nagyvonalú segítségéért ez úton is köszönetet mondok.

³ Hazai civil szervezetek 2001-ben szervezték meg először a Tanulás ünnepe elnevezésű programsorozatot.

⁴ Tanulás-expo 2001. Szingapúrban – www.learningexpo.com.sg